

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ЗАСОБІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ТА БЕЗПЕКИ У СФЕРІ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Іван Сергійович НАУМЕНКО,

здобувач Науково-дослідного
інституту публічного права
<https://orcid.org/0009-0002-0760-7764>

Забезпечення контролю та безпеки у сфері банківської діяльності в Україні здійснюється за допомогою низки засобів, які, переважно, носять адміністративно-правовий характер. Як часто зауважують правники: засіб – це з'єднуюча середня ланка між суб'єктом та об'єктом діяння, між ідеальною моделлю мислення й матеріальним результатом. Тому правові засоби є специфічним посередником, що включають як фрагменти ідеального (інструменти, засоби-встановлення: суб'єктивні права, обов'язки, пільги, заборони, заохочення, покарання тощо), так і фрагменти реального (технологію, засоби-діяння, спрямовані на використання інструментів, насамперед акти реалізації прав та обов'язків) [1, с.149].

В свою чергу В.Г. Чорна зазначає, що правові засоби – це правові інструменти, які використовують під час своєї діяльності органи державної влади та органи місцевого самоврядування на законних підставах із метою виконання поставлених державою завдань (соціальних, економічних, правових, організаційних, політичних тощо). Водночас особливостями правових засобів є такі: 1) вони є правовою одиничною категорією, яка, набувши певної форми, впливає на суспільні відносини; 2) вони мають функціональне наповнення, тобто кожен правовий засіб має використовуватися виключно у разі потреби та відповідно до його призначення; 3) вони не можуть функціонувати окремо один від одного; 4) їх системне поєднання знаходить вираження в механізмі правового регулювання; 5) вони використовуються виключно уповноваженими на те суб'єктами органів державної влади та органів місцевого самоврядування [2, с.120]. Правові засоби, на думку П.М. Рабіновича, – то інституційні утворення (установлення, форми) правової дійсності, які у своєму реальному функціонуванні, використанні в спеціальній правовій діяльності призводять до досягнення певного результату у вирішенні соціально-економічних, політичних, моральних та інших завдань і проблем, що стоять перед суспільством і державою на сучасному етапі [3, с.55].

Адміністративно-правові засоби є більш вузькою категорією, з приводу якої існують різні підходи. Наприклад, О.А. Куций, визначає їх як норми, які знаходяться в актах управління у конкретній сфері діяльності. До адміністративно-правових засобів забезпечення прав фізичних осіб у податкових правовідносинах автор відносить: надання права самостійного нарахування сум податкових зобов'язань; право подання скарги у випадках незгоди з сумами податкових зобов'язань, визначених податковим органом; право участі у процедурі розгляду скарг; право участі у компромісному ви-

значенні суми боргу в апеляційному розгляді скарги; право визначення черговості погашення зобов'язань на користь кредитів; обмежувальне право користування активами, які знаходяться у податковій заставі, та інші [4, с. 9-10]. В.В. Толочко адміністративно-правові засоби забезпечення органами поліції економічної безпеки визначає як сукупність прийомів і способів впливу органами поліції на загрози економічній безпеці при реалізації ними правоохоронних функцій з метою їх запобігання та нейтралізації, що гарантує здійснення економічного суверенітету. Вчений поділяє дані засоби на дві великі групи: 1) засоби переконання, позитивного стимулювання чи заохочувальні засоби, що сприяють підвищенню творчої активності учасників правовідносин, засновані на їх прагненні до позитивних результатів своєї праці, до реалізації суспільних і особистих інтересів; 2) засоби адміністративного примусу, що застосовуються з метою попередження, припинення правопорушень, забезпечення провадження у справах про адміністративні проступки і притягнення порушників до адміністративної відповідальності. Застосування адміністративного примусу слугує одним із вагомих факторів зміцнення законності, дисципліни і організованості у сфері економіки, охорони порядку управління, встановленого в цій галузі [5, с.236-237].

Таким чином, під адміністративно-правовими засобами забезпечення контролю та безпеки у сфері банківської діяльності в Україні необхідно розуміти сукупність передбачених нормами чинного законодавства практичних дій, операцій та процедур, які застосовуються уповноваженими суб'єктами з метою реалізації юридичних приписів та забезпечення правового регулювання адміністративних правовідносин, що виникають у досліджуваній сфері суспільного життя. Відповідні адміністративно-правові засоби не ідентичні між собою, адже мають власний перелік цілей, механізм та сектор застосування. На нашу думку, до відповідних адміністративно-правових засобів найбільш доцільно віднести: ліцензування; моніторинг; оцінка діяльності банків Національним банком України; перевірка банківських установ на предмет правильності та законності; видання НБУ нормативно-правових актів з питань забезпечення контролю та безпеки в сфері банківської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Негодченко В. Зміст адміністративно-правових способів і засобів забезпечення обігу інформації підрозділами інформаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування органів Національної поліції України. Підприємництво, господарство і право. 2017. №3. С.149-154.

2. Чорна В.Г. Правові обмеження як засіб адміністративно-правового характеру. Стан та перспективи розвитку сучасного адміністративного права України : матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції, Одеса, 10 листопада 2017 р. Одеса : ОДУВС, 2017. С. 119-121.

3. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави [вид. 5-те, зі змінами] : навч. посіб. П.М. Рабінович. К.: Атіка. 2001. 176 с.

4. Куций О.А. Адміністративно-правові засоби забезпечення прав фізичних осіб у податкових правовідносинах: автореферат. дис... канд. юрид. наук : Одеса: Одеська національна юридична академія. 2004. 14 с.

5. Толочко В.В. Поняття та види адміністративно-правових засобів забезпечення економічної безпеки органами Національної поліції України. Харків: Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України. 2019. С.235-237.